

อัตลักษณ์ปกากะญอในบทเพลงของศิลปินกรณศึกษา
สุวิชาน พัฒนาไพรวัลย์ ณัฐวุฒิ ธุระวร และบัญชา มุแฮ

Pga K'nyau Identity in the Songs of the Artists Case Study
Suwichan Phatthanapiwan Natthawut Thuraworn
and Bancha Muhae

ทินภัทร ภัทรเกียรติทวี¹ และ จิรวาทย์ รักชาติ²
Thinnaphat Phattharakiattawee¹ and Jirawate Rugchat²

สาขาวิชาการสื่อสารศึกษา คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200¹

Communication Studies, Faculty of Mass Communication, Chiangmai University, Chiangmai 50200 Thailand¹

สาขาวิชาการสื่อสารศึกษา คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200²

Communication Studies, Faculty of Mass Communication, Chiangmai University, Chiangmai 50200 Thailand²

*Corresponding Author E-mail: thinnaphat_phat@cmu.ac.th

(Received: May 3, 2023; Revised: June 10, 2023; Accepted: June 13, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์
การนำเสนอเกี่ยวกับปกากะญอในบทเพลง และเพื่อศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์
ปกากะญอในบทเพลงของศิลปิน โดยเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาเพลง แบ่งการศึกษา
ออกเป็น 2 ส่วน คือ การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

* โครงการนี้ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โครงการวิจัยแบบลดขั้นตอน COA No.006/65 หมายเลขรับรอง CMUREC No.65/004

ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาการนำเสนออัตลักษณ์ปกาเกอญอในบทเพลง 9 กลุ่ม ได้แก่ (1) การเคลื่อนย้ายสู่เมือง (2) ความเชื่อดั้งเดิม ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับปกาเกอญอ (4) ความรัก (5) มิตรภาพ (6) หลักคำสอน (7) พลวัติและการปรับตัว (8) วิถีปกาเกอญอ (9) เพลงที่ไม่ปรากฏเนื้อหา แต่เปิดโอกาสให้ตีความตามชื่อเพลง และพบการนำเสนออัตลักษณ์ 3 ระดับ คือ อัตลักษณ์ปัจเจกบุคคล เป็นการประกอบสร้างประสบการณ์จากมุมมองที่มีต่อตนเอง อัตลักษณ์ร่วม เป็นอัตลักษณ์ที่ใช้แนวคิดประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นเงื่อนไขเพื่อสร้างพลังทางวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ทางสังคม เป็นการยกระดับคุณค่า ความหมายทางวัฒนธรรม เพื่อต่อรองความหมายใหม่แก่นิยามปกาเกอญอ ในฐานะพลเมืองไทยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

นอกจากนี้ยังพบว่า การตัดสินใจแสดงอัตลักษณ์นั้นมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์เชิงอำนาจกับบริบทพื้นที่ที่จะต้องปฏิสัมพันธ์ ด้วยเหตุดังกล่าว อัตลักษณ์ปกาเกอญอจึงไม่หยุดนิ่งและลื่นไหลไปตามบริบทของสถานที่และเวลา

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, บทเพลงปกาเกอญอ, ศิลปิน

Abstract

This study was a qualitative research which aims to analyze Pga K'nyau presentation in songs and to study Pga K'nyau identities presented in songs of the artists. It focused on examining the lyrics and in-depth interview. There were two methods using in this study which are interviewing and content analysis.

The study found that content of Pga K'nyau identities presented in nine categories which were: (1) Moving to the city (2) Traditional beliefs, Buddhism and Christianity (3) The relationship between Thailand and Pga K'nyau (4) Love (5) Friendship (6) The teachings of Pga K'nyau (7) Dynamics and adaptation (8) Pga K'nyau way of life and (9) Songs without lyrics but giving the opportunity to interpret according to the song name. It also found that Pga K'nyau identities presented in songs in 3 categories: Personal identity, it was created from experience about perspective toward themself.

Collective identity, it based on the concept of ethnic history to create cultural power. Social identity, it enhances value and meaning of culture to create new concept of Pga K'nyau as Thai citizens with cultural diversities who have rights, freedom, and human being.

In addition, decision making to present the identities related to power relations with the area where they had to interact with. Therefore, Pga K'nyau identities never disappear and adapt according to the context of location and time.

Keywords : Identity, Pga K'nyau songs, Artists

บทนำ

อัตลักษณ์ที่บ่งบอกคุณลักษณะ หรือความรู้สึกนึกคิดว่า ฉันคือใคร และต่างจากคนอื่นอย่างไร เป็นมุมมองจากคนในวัฒนธรรม (emic) แต่ทว่าอัตลักษณ์ยังสามารถเกิดขึ้นได้จากมุมมองคนนอกวัฒนธรรม (etic) ที่มองคนอื่น ผ่านมุมมองประสบการณ์ที่มีต่อบุคคล กลุ่มคน หรือเผ่าพันธุ์นั้น ๆ ปกาเกอญอ คือ หนึ่งใน 4 กลุ่มย่อยของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ได้แก่ ปกาเกอญอหรือสกอหรือยางกะเลอ โผล่งหรือโป่ว หรือยางขาว บวอย หรือ ยางแดง และ ปะโอหรือตองสู บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2545) ระบุว่า 3 ใน 4 กลุ่มย่อย มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย ยกเว้น ปะโอหรือตองสู อัตลักษณ์ของกลุ่มกะเหรี่ยง ปกาเกอญอ ถูกสร้างขึ้นจากอำนาจรัฐต่อการนิยามชาติพันธุ์อื่น ๆ ตามความรู้ ความเข้าใจในลักษณะบนลงล่าง (top-down) ที่ชาตมมองจากคน ในวัฒนธรรม ดังนั้นอัตลักษณ์ในยุคแรกจึงปรากฏภาพที่มีลักษณะป่าเถื่อน ไร้การศึกษา ด้อยวัฒนธรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ภายใต้นิยามวาทกรรม “ชาวเขา”

วาทกรรมชาวเขา ถูกใช้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2502 ซึ่งในขณะนั้นรัฐบาลได้ให้ความสนใจต่อชาวเขาบนพื้นที่สูงอย่างจริงจังในระดับชาติ โดยมีการจัดตั้ง “ คณะกรรมการสงเคราะห์ ” ขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อดำเนินการแก้ปัญหา 4 ประการ คือ ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง ปัญหาการปลูกฝิ่น ปัญหาความมั่นคงแห่งชาติ และปัญหามาตรฐานการครองชีพต่ำ (ปนัดดา บุญยสารณัย, 2544) รัฐมองกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ว่าเป็นปัญหา

วารสารการสื่อสารและสื่อบูรณาการ คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2566

การแก้ไขปัญหาก็เริ่มจากส่วนบนลงล่าง โดยขาดการมีส่วนร่วมในพื้นที่ เกิดผลกระทบ (effect) ทั้งเชิงบวกและลบขึ้นในกลุ่มชาติพันธุ์นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ภาพลักษณ์กะเหรี่ยงเปลี่ยนไป โดยเริ่มถูกมองว่าแตกต่างจากกลุ่มอื่น ในแง่ที่ยอมรับนับถือพุทธศาสนา และกะเหรี่ยงเองก็สร้างตัวตนให้เด่นชัดในเรื่องการทำไร่หมุนเวียน และการอนุรักษ์ป่าซึ่งถูกเผยแพร่โดยผู้นำกะเหรี่ยงและสื่อมวลชนมากขึ้น (ขวัญชีวัน บัวแดง, 2546) ยุคนี้กลายเป็นยุคที่สร้างอัตลักษณ์ปกาเกอญออย่างแท้จริง โดยศาสตร์แขนงต่าง ๆ ทั้งงานเขียน งานดนตรี และศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมถึงขบวนการขับเคลื่อนเรียกร้องสิทธิปกาเกอญอร่วมกับเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อบอกกล่าวกับสังคมว่า “ฉันคือใคร” และ “ต่างจากคนอื่นอย่างไร” ผ่านมุมมองของคนในวัฒนธรรม กระบวนการเหล่านี้เรียกว่า “การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์” การสร้างอัตลักษณ์ยุคหลังนับตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ถือว่าเป็นการสร้างอัตลักษณ์ตัวตนคนปกาเกอญอจากมุมมองของคนในวัฒนธรรม โดยมีการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนคนสำคัญในยุคแรก ได้แก่ พ่อเลป่า นักเขียนชาวปกาเกอญอ ขณะเดียวกันในสาขาของดนตรีเริ่มมีนักดนตรีวงปกาเกอญอ เช่น วงดนตรีวีวีซพีซหลังเขาที่นำเสนอเรื่องราวปกาเกอญอผ่านบทเพลง และนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 ช่องทางการสื่อสารกว้างมากขึ้นจากผลกระทบเรื่องโลกาภิวัตน์ เกิดนักเขียน นักดนตรี นักกิจกรรมปกาเกอญอจำนวนมาก และหนึ่งในพื้นที่การสื่อสารมวลชนที่สำคัญคือ “ดนตรี” ที่สามารถส่งผ่านไปยังผู้ฟัง ทั้งภาษา เนื้อร้อง ทำนองดนตรีที่หลากหลาย ที่เกิดจากประสบการณ์สมัยใหม่ของตัวศิลปินด้วยเช่นกัน

ดังนั้น อัตลักษณ์ปกาเกอญอในบทเพลงของศิลปินจึงมีความน่าสนใจและสำคัญต่อการศึกษาว่าอัตลักษณ์ปกาเกอญอที่ปกาเกอญอมีต่อตนเองเป็นอย่างไร และการลื่นไหลของอัตลักษณ์สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจอย่างไรตามบริบทของสถานที่และเวลา การช่วงชิงพื้นที่เพื่อกำหนดความหมาย การสร้างตัวตน (self) ของกะเหรี่ยงปกาเกอญอขึ้นมา ที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาผ่านเนื้อหาในบทเพลง โดยการสื่อสารมวลชนในรูปแบบ เทป ซีดี (CD) หรือ ช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ในการสร้างอำนาจต่อรองความหมายเชิงอัตลักษณ์ เพื่อแสวงหาแนวทางในการทำความเข้าใจอัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมและเป็นฐานข้อมูลในการส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ โดยทำการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่องอัตลักษณ์ปกาเกอญอในบทเพลงของศิลปิน กรณีศึกษา สุวิธาน พัฒนาไพรวัลย์ เน้นวุฒิ ธีระวร และ บัญชา มุสเส

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับปกากะญอในบทเพลงของ สุวิ خان พัฒนาไพรวัลย์ ณัฐวุฒิ ชูระวร และ บัญชา มุเอ
2. เพื่อศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์ปกากะญอในบทเพลงของ ศิลปิน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ คือ การสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยบุคคล กลุ่มบุคคล ของวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด Goffman (1936) นักสังคมวิทยาสายปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่ได้ทำการจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์บุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมไว้ 3 ประเภทดังนี้ (อภิญา เพื่องฟูสกุล, 2546) (1) อัตลักษณ์แห่งตน หรือ อัตตา (ego identity) คือ ความรู้สึกที่ปัจเจกมีต่อตนเอง (2) อัตลักษณ์บุคคล (personal identity) คือ ภาพของปัจเจกในสายตาผู้อื่น ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ดารา ศิลปิน เป็นต้น (3) อัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) คือ สถานภาพทางสังคมของบุคคลที่ปัจเจกนั้นสังกัดอยู่ เช่น อาชีพ เพศ ชนชั้นชาติพันธุ์ หรือศาสนา ที่ปัจเจกสังกัดอยู่ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ปกากะญอที่ปรากฏในบทเพลงในส่วนของการแสดงอัตลักษณ์ในระดับต่าง ๆ ผู้เขียนใช้แนวคิดของ เชิญขวัญ ฤชมงคล (2549) ที่ศึกษาเรื่อง การสื่อสารของกลุ่มชาไก ที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง ในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ พบการ “แบ่งอัตลักษณ์” ออกเป็น 5 ประเภทดังนี้ (1) อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (individual identity) (2) อัตลักษณ์ร่วม (collective identity) (3) อัตลักษณ์องค์กร (corporate identity) (4) อัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) (5) อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (cultural identity) โดยคัดเลือกเหลือ 3 กลุ่ม (1) อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (individual identity) (2) อัตลักษณ์ร่วม (collective identity) และ (3) อัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) โดยพิจารณาจากเนื้อหาในบทเพลงของศิลปิน

นอกจากนี้ อัตลักษณ์ปกากะญอเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในฐานะวัฒนธรรมย่อย (subculture) ผู้เขียนได้อาศัยแนวคิด “วัฒนธรรมย่อย” เป็น

การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิต ที่แตกต่างไปจากกระแสสังคมหลัก ในขณะที่วัฒนธรรมหลักคือ วิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อที่สมาชิกในส่วนใหญ่ในสังคมถือปฏิบัติและให้การยอมรับ ส่วนวัฒนธรรมย่อยเป็น การศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างออกไปจากวัฒนธรรมกระแสหลัก ทั้งในด้านวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ แม้ว่าวัฒนธรรมปกาเกอญอจะเป็นวัฒนธรรมย่อย แต่เนื้อหาที่ปรากฏในบทเพลงยังได้สะท้อนถึงแนวคิดและมุมมองของศิลปินที่จะเลือกใช้วัฒนธรรมในการแสดงอัตลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับบริบททางสังคม

แนวคิดการครองความเป็นเจ้าทางอุดมการณ์ (hegemony)

ปกาเกอญอในฐานะวัฒนธรรมย่อยที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมหลักของชาติ ซึ่งถูกทำให้ครอบงำทางวัฒนธรรมทั้งโดยเฉพาะอุดมการณ์ที่ถูกสร้างเพื่อแทนที่วัฒนธรรมชาติพันธุ์ ปกาเกอญอมีการต่อสู้ต่อรองผ่านเนื้อหาในบทเพลงอย่างไร และสะท้อนภาพใดบ้าง ดังแนวคิดของ Gramsci (1995, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2551) ยังเชื่อว่า ไม่ว่าจะตกอยู่ใต้การกำกับของกรอบโครงสร้างทางสังคมเพียงใด มนุษย์ก็มีศักยภาพที่จะดิ้นรนต่อสู้ ต่อรอง ดัดแปลง ต่อต้านกับพลังของโครงสร้างอยู่เสมอ และบุคคลหรือปัจเจก ผู้กระทำการ (human agency) ไม่ใช่สำหรับคนทั่วไปจะกระทำได้ แต่เป็นปัจเจกบุคคลที่มีเจตจำนง (free will) อย่างจริงจังเท่านั้น จึงจะสามารถเลือกสรร ดัดแปลง สร้างประวัติศาสตร์ของพวกเขาขึ้นมาเองได้

ปกาเกอญอในฐานะที่เป็น “วัฒนธรรมย่อย” ที่ถูกครอบงำจากวัฒนธรรมหลัก (dominant culture) หรือวัฒนธรรมของชาติ (national culture) Hall and Jefferson (1976) อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2549 ได้นิยามวัฒนธรรมย่อยว่าเป็นวิธีการที่กลุ่มย่อยใช้ในการจัดการกับชีวิตทางวัตถุและวิถีชีวิตด้านอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างอัตลักษณ์ วิธีการนี้เป็นปฏิบัติการที่กลุ่มดำเนินไปอย่างมีความหมายและมีสำนึก ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ ความสัมพันธ์ ระบบค่านิยม ระบบความเชื่อที่ผลิตออกมาและวิธีการผลิตล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม

การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐบาลอย่างต่อเนื่องเริ่มต้นในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งได้เป็นต้นแบบการจัดการพื้นที่อนุรักษ์มาจากสหรัฐอเมริกาที่มองคนในป่าเป็นศัตรูกับการอนุรักษ์ เงื่อนไข

ทางกฎหมายและนโยบายดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินวิถีชีวิตของปกาเกอญอในฐานะผู้ถูกใช้อำนาจ ถูกการครอบงำทางอุดมการณ์ความคิด และส่งผลต่อการแสดงอัตลักษณ์ปกาเกอญอในด้านต่าง ๆ และมีการต่อรองอัตลักษณ์ตามเงื่อนไขของบริบทความสัมพันธ์อำนาจของสถานที่และเวลา อย่างไรก็ตามกะเหรี่ยงมีการต่อรองโดยใช้มติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 แนวนโยบายว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง โดยการอ้างมติคณะรัฐมนตรีนี้ในการดำรงวิถีวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม ขณะที่รัฐใช้กฎหมายในการขับไล่คนออกจากป่า รวมไปถึงการใช้มติคณะรัฐมนตรีนี้ขับเคลื่อนชุมชนชาติพันธุ์ผ่านการสถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษหรือในปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น พื้นที่ส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อสอดคล้องกับการผลักดันกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์

แนวคิดความเป็นปกาเกอญอ

ปกาเกอญอ หมายถึง “คน” ซึ่งเป็นคำเรียกตัวเองจากวัฒนธรรมปกาเกอญอ นอกจากนี้ยังแปลความหมายได้อีกนัยว่า หมายถึง ผู้ที่มีวิถีเรียบง่ายรักสันติภาพ และมีประเพณีวัฒนธรรมที่มีครูเป็น “ธรรมชาติ” ปกาเกอญอมีตำนาน ยาวาผู้สร้างมนุษย์ ซึ่งเป็นตำนานร่วมทางชาติพันธุ์ มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ กะเหรี่ยงถือกำเนิดก่อนคริสตกาล 739 ปี โดยถือเอา ค.ศ. 1983 เป็นปีเริ่มต้น แต่ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดว่าเกิดขึ้นแห่งหนใดและจากเหตุการณ์ใด แต่มีตำนานกะเหรี่ยงที่เล่าขานมาว่าถิ่นกำเนิดของคือ “ธิปิ-โกวปี” จนนำมาซึ่งข้อสันนิษฐานว่าอาจจะหมายถึงธิเบตและทะเลทรายโกบี (พอล และอีเวน ลูวิช, 2528)

ปกาเกอญอมีระบบการผลิตแบบไร่หมุนเวียน ที่ปลูกข้าว และธัญพืชต่าง ๆ เป็นระบบเกษตรที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการสร้างกรอบจารีตและวัฒนธรรมปกาเกอญอ คือโครงสร้างทางสังคม ระบบความเชื่อ และระบบการปกครองตามกรอบและเงื่อนไขทางวัฒนธรรม และถือกำเนิดองค์ความรู้ในการจัดการนิเวศวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดนี้เป็นกรอบศึกษาอัตลักษณ์ที่ปรากฏผ่านบทเพลงว่าอยู่ในกรอบหรือออกนอกกรอบไปอย่างไรมิติใดบ้าง ซึ่งแสดงพลวัตและความเปลี่ยนแปลงของความเป็นปกาเกอญอ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุจิตรา เป็ลย่นรุ้ง (2553) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้าง อารมณ์รักษา และต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นมอญ ของกลุ่มชาวมอญพลัดถิ่นในประเทศไทย ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ โดยได้แบ่งการศึกษาอัตลักษณ์ไว้ 6 ด้านได้แก่ (1) อัตลักษณ์ด้านภาษา (2) อัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย (3) อัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย (4) อัตลักษณ์ด้านอาหาร (5) อัตลักษณ์ด้านพิธีกรรม (6) อัตลักษณ์ด้านประเพณี ผู้วิจัยได้นำกรอบการศึกษาอัตลักษณ์ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อ จัดหมวดหมู่เนื้อหาตามอัตลักษณ์ที่ปรากฏในบทเพลง

กฤตยา โนนานนท์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “ดนตรีปกาเกอะญอสมัยใหม่กับการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมทางด้านดนตรีที่ศิลปินได้แสดงตามสถานที่ต่าง ๆ คือ (1) กิจกรรมการแสดงดนตรีในชุมชนปกาเกอะญอพบว่าดนตรีปกาเกอะญอสมัยใหม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการต่อยอดวัฒนธรรมจากการสร้างประสบการณ์ร่วมผ่านเนื้อหาของบทเพลง (2) กิจกรรมทางด้านดนตรีในพื้นที่สาธารณะดนตรี ปกาเกอะญอสมัยใหม่ทำให้กลายเป็นสินค้าผ่านผู้บริโภคเพียงเพราะความแปลกใหม่ของดนตรี ความสำคัญในเชิงเนื้อหาบทเพลงถูกลดทอน บทบาทเพลงเป็นเพียงสินค้าทางวัฒนธรรมที่ถูกผลิตซ้ำ และ (3) กิจกรรมการแสดงดนตรีร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนดนตรีปกาเกอะญอถูกนำมาใช้ในฐานะสื่อกลางเพื่อให้ความรู้แก่คนในชุมชน ดนตรีถูกสร้างได้ศักดิ์สิทธิ์ให้กลายเป็นองค์ความรู้ที่ต้องเรียนรู้ ดังนั้นภาพของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนเผ่าปกาเกอะญอที่เกิดขึ้นจากการปะทะประสานระหว่างพื้นที่ทั้งสามนั้น คือพื้นที่ของการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวตนของชนเผ่าปกาเกอะญอผ่านเนื้อหาดนตรี


```

graph TD
    subgraph MC [Main Culture - C]
        MC1[การครอบงำทางอุดมการณ์]
        MC2[โครงการพัฒนา และกฎหมาย  
ที่ส่งเสริมการดำรงวิถีชาติพันธุ์]
        MC3[ความเชื่อและศาสนาพุทธ คริสต์]
        MC4[เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม  
วัฒนธรรม]
    end

    subgraph SC [Sub Culture - c]
        SC1[แนวคิดเรื่อง  
ความเป็นปกาเกอะญอ]
        SC2[บทบาทปกาเกอะญอ]
        SC3[ภูมิหลังศิลปิน]
        SC4[แนวนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาว  
กะเหรี่ยง  
(มติ ครม. 3 สิงหาคม 2553)]
    end

    MC --> C[บทเพลงปกาเกอะญอ]
    SC --> C

    C --> SC_C[การประกอบสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์  
(Sub culture - c)]

    SC_C --> N1[เนื้อหาที่ปรากฏ]
    SC_C --> N2[อัตลักษณ์ที่ปรากฏ]

    N1 --> N1_1[เนื้อหาอัตลักษณ์ที่ปรากฏ]

    N2 --> N2_1[การสร้างตัวตนของศิลปิน  
อัตลักษณ์เชิงปัจเจก  
(Individual Identity)]
    N2_1 --> N2_2[การสร้างพลังร่วมทางวัฒนธรรมของปกาเกอะญอ  
อัตลักษณ์เชิงปัจเจก  
(Individual Identity)]
    N2_2 --> N2_3[การต่อสู้ ต่อรองเชิงอุดมการณ์  
อัตลักษณ์สังคมนำทางสังคม  
(Social Identity)]
  
```

การศึกษาเชิงพรรณานวเคราะห์ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงและการสัมภาษณ์เจาะลึกศิลปิน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ (1) การสัมภาษณ์ศิลปินทั้ง 3 คน ได้แก่ สุวิชน พัดนาไพรวัลย์ ญัฐวดี ฐะวร และ บัญชา มุสแอ ส่วนที่ (2) การวิเคราะห์เนื้อหาในบทเพลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 - พ.ศ. 2563 จำนวน 91 เพลง และสรุปผลด้วยการสร้างหมวดหมู่อัตลักษณ์ตามเนื้อหาที่ปรากฏ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2566

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ปกาเกอะญอในบทเพลงของศิลปินกรณิศึกษา สุวิชาน พัฒนาไพรวัลย์ ณัฐวุฒิ จุระวร และบัญชา มุแฮ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคำนึงถึงคุณสมบัติที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเป็นเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์ดังนี้ (1) แนวเพลง ต้องเป็นศิลปินเดี่ยวหรือกลุ่ม ที่เป็นชาวปกาเกอะญอเท่านั้น (2) “อัตลักษณ์” จะต้องมีความสัมพันธ์ของการเป็นตัวแทนที่มีภาพอัตลักษณ์แบบใดแบบหนึ่งมากที่สุด โดยทำการคัดเลือกจากคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา (3) “ช่องทางการสื่อสาร” จะต้องเป็นเพลงที่เผยแพร่ต่อมวลชน เป็นแบบเทป ซีดี (CD) เพื่อจำหน่าย หรือผ่านช่องทางออนไลน์ ที่สามารถเข้าถึงได้ (4) “ศิลปิน” มีภูมิหลังประสบการณ์และลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระดับการศึกษา อายุ ความเชื่อทางศาสนา และจุดเริ่มต้นของการทำเพลง ดนตรี (5) มีการเผยแพร่เกี่ยวกับตัวบุคคล หรือเพลงของศิลปินสู่สาธารณชน และมีหน่วย (unit) ของการศึกษาคือ “เพลง”

จากตัวแทนศิลปินปกาเกอะญอทั้งสามคนการนำเสนออัตลักษณ์ในบทเพลงบนสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สุวิชาน พัฒนาไพรวัลย์ เป็นศิลปินที่อยู่ในสถานภาพอาจารย์ ณัฐวุฒิ จุระวร ศิลปินอิสระที่ผลิตเพลงบนฐานของศิลปิน (mass produce) และบัญชา มุแฮ ศิลปินอิสระที่อยู่ในสถานภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชน ที่มาจากแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์จึงกลายเป็นตัวแทนศิลปินของการศึกษาอัตลักษณ์ในบทเพลงที่จะแสดงให้เห็นถึงการนำเสนออัตลักษณ์ของศิลปินเมื่อได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหา ต่อไปตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลที่รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ในสมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกวิดีโอ ในส่วนคำถาม ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมและการศึกษาทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เนื้อหา และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 3 ส่วนมาเป็นข้อมูลสนับสนุนการสร้างคำถาม เพื่อให้ผลการศึกษาดอบใจทวิัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี แนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ เป็นสายธารหลักในการศึกษาโดยประกอบกับแนวคิดและทฤษฎีการครองความเป็นเจ้าทางอุดมการณ์ แนวคิดความเป็นปกาเกอะญอแนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นเครื่องมือทางปัญญาในการวิเคราะห์เนื้อหาและอัตลักษณ์ที่ปรากฏในบทเพลง โดยได้สร้างเครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากแนวคิดและทฤษฎีในบทที่ 2

ผลการศึกษา

การนำเสนอข้อมูลการวิจัยโดยเริ่มจากเนื้อหาบทเพลงก่อน เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาที่ถูกคัดสรรออกมาเพื่อสื่อสารในประเด็นต่าง ๆ โดยทำการจำแนกเพลงจำนวนทั้งสิ้น 91 เพลง โดยใช้เกณฑ์การจัดหมวดหมู่ประเภทของเนื้อหาของกนกพร เล็งศรี (2557) เรื่อง อัตลักษณ์อีสานในเพลงลูกทุ่งของ ไผ่ พงศธร ผสานกับเนื้อหาที่ปรากฏในบทเพลง พบเนื้อหาตามหมวดหมู่ดังนี้

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับปกาเกอะญอในบทเพลงของ สุวิธาน พัฒนาไพรวัลย์ ณัฐฤติ ธีระวร และบัญชา มุแส พบทั้งหมด 9 กลุ่มเนื้อหาหลัก จากเนื้อหาทั้ง 9 กลุ่มพบว่า การนำเสนออัตลักษณ์ปกาเกอะญอในบทเพลงของศิลปินมีการแสดงอัตลักษณ์ใน 3 ระดับ คือ อัตลักษณ์เชิงปัจเจก อัตลักษณ์ร่วม และอัตลักษณ์ทางสังคม โดยอัตลักษณ์ในแต่ละระดับสะท้อนภาพความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับบริบทสถานที่และเวลา และเป็นเหตุให้เกิดการลื่นไหล ปรับตัว ทางอัตลักษณ์ของปกาเกอะญอ ซึ่งผู้วิจัยจะทำการอธิบายต่อไปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปสถิติการนำเสนอเนื้อหาตามกลุ่มต่าง ๆ

ลำดับ	กลุ่มเนื้อหา	ศิลปิน/จำนวนเพลง			รวม/ เพลง
		สุวิชา พัฒนา ไพร วัลย์	ณัฐวดี ธรรวรร	บัญชา มุส	
1.	การเคลื่อนย้ายสู่เมือง	8	1	1	10
2.	ความเชื่อดั้งเดิม ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์	2	3	-	5
3.	ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับ กะเหรี่ยง (ปกากะญอ)	3	5	-	8
4.	ความรัก				
4.1	ความรัก แบบคาดหวัง	-	9	4	13
4.2	ความรักแบบสมหวัง	-	3	-	3
4.3	ความรักแบบผิดหวัง	1	1	4	6
4.4	ความรักที่เป็นลักษณะพ่อ แม่ ลูก	-	1	-	1
4.5	ความรักต่อสรรพสิ่ง	-	1	-	1
5.	มิตรภาพ	2	2	-	4
6.	หลักคำสอนของคนปกากะญอ				
6.1	สอนให้รู้จักสามัคคีในเผ่าพันธุ์	3	1	-	4
6.2	สอนให้มีความมุ่งมั่น	3	-	-	3
6.3	สอนการดำเนินชีวิต	7	1	-	8
6.4	สอนการอนุรักษ์วัฒนธรรม	2	1	-	3
6.5	ภูมิปัญญาการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ	2	-	-	2
7.	พลวัติและการปรับตัวของปกากะ ญอ	6	8	-	14
8.	วิถีชีวิตปกากะญอ	2	2	-	4

ลำดับ	กลุ่มเนื้อหา	ศิลปิน/จำนวนเพลง			รวม/ เพลง
		สุวิชน พัฒนา ไพร วัลย์	ณัฐวุฒิ ธรรว	บัญชา มุ แฮ	
9.	ดนตรีบรรเลง (Instrumental)	1	1	-	2
รวม		42	40	9	97

จากสถิติข้อมูลการนำเสนอเนื้อหาตามกลุ่มต่าง ๆ ทั้งหมด 9 กลุ่มดังตารางข้างต้นนั้น พบจำนวนการนำเสนอเนื้อหามากที่สุด คือ กลุ่มความรัก พบ 24 เพลง โดยพบเพลงของ ณัฐวุฒิ ธรรว มากที่สุด 15 เพลง โดยปริมาณการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับภูมิหลังด้านประสบการณ์ การศึกษา และบริบทแวดล้อมที่ศิลปินสังคมอยู่ เนื่องจากศิลปินมีสังคมแวดล้อมกับความรักเชิงปัจเจกแบบหนุ่มสาว โดยเนื้อหาเพลงส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นของศิลปิน รวมถึงความรักครอบครัว ที่ผูกพันกับครอบครัว พ่อ แม่ เนื่องจากพ่อเป็นศิลปินปกากะญอที่เขียนเพลงรักให้แม่ อย่างเพลงมุเส่คี รวมถึงครอบครัวของศิลปินเอง ที่มีลูกชาย และลูกสาวอีกด้วย และความรักร่วมในลักษณะของการเป็นวัยรุ่นที่มีผิดหวัง สมหวังตามวัย

ส่วนกลุ่มเนื้อหาที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ ดนตรีบรรเลง (instrumental) 2 เพลง โดยมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับภูมิหลังประสบการณ์ ความรู้ และสะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจของปกากะญอ จึงทำให้พบดนตรีบรรเลง (instrumental) ในเพลงของ สุวิชน พัฒนาไพรวัลย์ และณัฐวุฒิ ธรรว คนละ 1 เพลง

อัตลักษณ์ที่ปรากฏในบทเพลง

ในการศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ปกากะญอในบทเพลงของศิลปิน กรณิศ วิชา สุธิชา นพนาไพรวัลย์ ณัฐภูมิ ชุระวร และบัญชา มุณี นี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด และทฤษฎีอัตลักษณ์เป็นเส้นทางในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจการก่อรูปของ อัตลักษณ์ที่ปรากฏในบทเพลง โดยทำการอธิบายผลของการศึกษาโดยปรับใช้ เกณฑ์การแบ่งอัตลักษณ์ของ เชิญขวัญ ฤชฌงค์ (2549) ให้เข้ากับเนื้อหา แบ่งได้ 3 ประเภท คือ (1) อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (individual identity) (2) อัตลักษณ์ ร่วม (collective identity) (3) อัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) และในแต่ละ หัวข้อย่อยจะกรอการอธิบายโดยใช้แนวคิดของ (Goffman อ้างถึงใน อภิญา เพื่องฟูสกุล, 2546) ได้แก่ (1) Ego identity คือ ความรู้สึกที่ปัจเจกมีต่อตนเอง (2) Personal identity คือ ภาพของปัจเจกในสายตาผู้อื่น ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มี เอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ดารา ศิลปิน เป็นต้น (3) Social identity คือ สถานภาพ ทางสังคมของบุคคลที่ปัจเจกนั้นสังกัดอยู่ เช่น อาชีพ เพศ ชนชั้นชาติพันธุ์หรือ ศาสนา ที่ปัจเจกสังกัดอยู่ และแนวคิดของนักวิชาการท่านอื่นที่ได้ทบทวนแนวคิด และทฤษฎีเรื่องอัตลักษณ์ในบทที่ 2 โดยจะทำการอธิบายผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงระดับของอัตลักษณ์ที่ปรากฏตามกลุ่มเนื้อหาของบทเพลง

ลำดับ	กลุ่มเนื้อหา	ระดับอัตลักษณ์ที่ปรากฏ		
		อัตลักษณ์ เชิงปัจเจก	อัตลักษณ์ร่วม	อัตลักษณ์ ทางสังคม
1.	การเคลื่อนย้ายสู่เมือง			/
2.	ความเชื่อดั้งเดิม ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์		/	
3.	ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับ กะเหรี่ยง (ปกากะญอ)			/

ลำดับ	กลุ่มเนื้อหา	ระดับอัตลักษณ์ที่ปรากฏ		
		อัตลักษณ์ เชิงปัจเจก	อัตลักษณ์ร่วม	อัตลักษณ์ ทางสังคม
4.	ความรัก	/		
5.	มิตรภาพ		/	
6.	หลักคำสอนของคนปกากะ เญอ		/	
7.	พลวัติและการปรับตัวของปกากะ เญอ			/
8.	วิถีชีวิตปกากะเญอ		/	
9.	ดนตรีบรรเลง (Instrumental)			/

จากตารางแสดงระดับของอัตลักษณ์ที่ปรากฏตามกลุ่มเนื้อหาของบทเพลง พบว่า กลุ่มเนื้อหาที่แสดงอัตลักษณ์เชิงปัจเจก ได้แก่ กลุ่มความรัก อย่างไรก็ตาม ในหัวข้อย่อยของกลุ่มความรัก ยังพบว่าการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ร่วม ได้แก่ ความรักแบบพ่อแม่ลูก และความรักต่อสรรพสิ่งอีกด้วย แสดงให้เห็นถึงความสนใจไม่หยุดนิ่ง กลุ่มเนื้อหาที่แสดงอัตลักษณ์ร่วมได้แก่ ความเชื่อดั้งเดิม ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ มิตรภาพ หลักคำสอนของคนปกากะเญอ วิถีชีวิตปกากะเญอ โดยพบประเด็นร่วม 6 ประเด็นได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านภาษาด้านความเชื่อและศาสนา ด้านปรัชญาและการดำเนินวิถี ด้านวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ทางสังคม เป็นการแสดงแฉงอัตลักษณ์ในเชิงการต่อรองวัฒนธรรม โดยพบเนื้อหา 4 กลุ่ม ได้แก่ การเคลื่อนย้ายสู่เมือง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับกะเหรี่ยง (ปกากะเญอ) ปกากะเญอกับพลวัติและการปรับตัว ดนตรีบรรเลง โดยใน 4 กลุ่มนี้พบประเด็นที่มีการต่อรอง 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นอัตลักษณ์ด้านภาษา และประเด็นอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม

อภิปรายผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการอภิปรายผลการศึกษา โดยอาศัยผลการศึกษาทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เนื้อหาการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับปกากะญอ และ ส่วนที่ 2 อรรถลักษณะปกากะญอในบทเพลงของศิลปิน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี บริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่ออภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

เนื้อหาเกี่ยวกับปกากะญอที่ปรากฏในบทเพลงของศิลปิน พบเนื้อหาทั้งหมด 9 กลุ่ม ได้แก่ (1) การเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมือง (2) ความเชื่อดั้งเดิม ศาสนา พุทธ ศาสนาคริสต์ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับกะเหรี่ยง (4) ความรัก (5) มิตรภาพ (6) หลักคำสอนของคนปกากะญอ (7) พลวัตและการปรับตัวของคนปกากะญอ (8) วิถีชีวิตปกากะญอ (9) ดนตรีบรรเลง ซึ่งเนื้อหาทั้ง 9 กลุ่มได้สะท้อนเนื้อหาถึงความเป็นวัฒนธรรมย่อย จึงปรากฏการต่อรองในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

เนื้อหาบทเพลงสะท้อนความเป็นวัฒนธรรมย่อย (subculture)

นับตั้งแต่มีการสร้างรัฐชาติในสมัยรัชกาลที่ 5 หรือเรียกว่า รัฐสมัยใหม่ได้มีการสร้างวัฒนธรรมหนึ่งให้เป็นวัฒนธรรมหลักของชาติ (national culture) พร้อมกับการกีดกันวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เป็นอื่นทางวัฒนธรรมชาติ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2545 อ้างถึงใน อภินันท์ ธรรมเสนา, 2553) อธิบายถึงแนวคิดสำคัญในการสร้างรัฐสมัยใหม่” (modern stage) ว่าเป็นการสร้างเรื่องสำนึกร่วม (collective consciousness) “ความเป็นพวกพ้องเดียวกัน” มากกว่าการเน้นเรื่องดินแดน โดยรัฐสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการมีประชากรที่รู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เช่น ภาษาเดียวกัน วัฒนธรรมคล้ายคลึงกันหรือมีประวัติศาสตร์ร่วมกันซึ่งในประเด็นนี้ได้สะท้อนถึงการถูกสร้างความเป็นอื่นทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกับเป็นช่วงเวลาที่เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรมของรัฐชาติ ทำให้วัฒนธรรมปกากะญอ มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมย่อย (subculture) ที่มีการต่อรองทางวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา โดยพบการต่อรองใน 3 ประเด็น ได้แก่

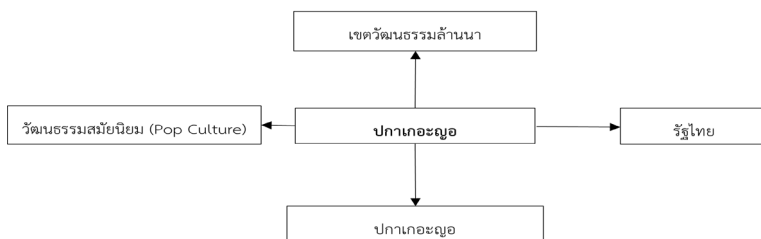
1. การต่อรองกับรัฐบาล โดยปรากฏเนื้อหาเรื่องการนิยามตนเองในฐานะปกากะญอผู้มีวิถีวัฒนธรรมในการอยู่และดูแลทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้าใจ ผ่านความเชื่อจารีต ซึ่งตรงข้ามกับความหมายอัตลักษณ์ที่รัฐนิยามว่าเป็นผู้ทำลายป่า ล้าหลัง ป่าเถื่อน ค้ายาเสพติดและเป็นภัยต่อความมั่นคง

2. การต่อรองกับนายทุน โดยปรากฏเนื้อหาที่มุ่งเน้นไปที่การวิงวอนขอความเห็นใจ และเรียกร้องความเป็นธรรม “จากสิ่งเหนือธรรมชาติ” คือ เจ้าป่า เจ้าเขา เพราะสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมยากต่อการต่อสู้ทางตรง จึงต้องอาศัยสิ่งเหนือธรรมชาติเพื่อขอความชอบธรรมแก่ผู้ที่มาขูดรีดทรัพยากรจากชุมชน

3. การต่อรองกับอุตสาหกรรมดนตรี เป็นการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมดนตรีกระแสหลัก เพื่อมาเสริมคุณค่าวัฒนธรรมดนตรีปกาเกอะญอให้มีความร่วมสมัย แต่ยังคงรากของวัฒนธรรมเดิม นอกจากนี้ศิลปินยังเปลี่ยนแนวความคิดการสังกัดค่ายเพลงมาเป็นการทำงานกับภาคีเครือข่าย หรือเพื่อนที่มีแนวคิดอุดมการณ์เหมือนกันมาช่วยกันสร้างสรรค์ดนตรีชนเผ่า และสร้างตัวตนขึ้นมาผ่านพื้นที่ของบทเพลง

ลักษณะที่ปรากฏในบทเพลงของศิลปิน

จากเนื้อเกี่ยวกับปกาเกอะญอในบทเพลงของศิลปินได้แสดงอัตลักษณ์ปกาเกอะญอร่วมสมัย โดยการต่อรองอัตลักษณ์เพื่อสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ ซึ่งอัตลักษณ์ที่ปรากฏมีความสัมพันธ์เพื่อสร้างพื้นที่ต่อรองทางวัฒนธรรม โดยพบว่า อัตลักษณ์ถูกคัดสรรเพื่อแสดงออกนั้นมีหลายด้านซึ่งมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับบริบทพื้นที่และแสดงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

เมื่อปกาเกอะญอต้องปฏิสัมพันธ์กับใครหรือบริบทใด อัตลักษณ์จะสอดคล้องกับบริบทพื้นที่นั้น ๆ และอัตลักษณ์ที่ถูกพลิกออกมาจะต้องเป็นประโยชน์ในการดำรงหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ที่สังกัดนั้นของผู้แสดงอัตลักษณ์ สอดคล้องกับแนวคิดทวิช จตุรพฤกษ์ (2548) ที่ได้ชี้ว่า อัตลักษณ์ เป็นผลของการจัดระยะห่างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ทำให้เกิดความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ และอัตลักษณ์จะเลื่อนไหลไปตามเงื่อนไขและผลประโยชน์ที่แปรปรวนอยู่เสมอ ดังนั้นจึงพบอัตลักษณ์ที่มีหลากหลายด้าน ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีทั้งหมด 4 ด้าน แยกได้ ดังนี้

1. เขตวัฒนธรรมล้านนา ปกาเกอญอที่มีถิ่นฐานส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือ และเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนล้านนาในยุคจารีตอิทธิพลด้านความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางวัฒนธรรมได้ซึมซับเข้าสู่ชุมชนปกาเกอญอในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของเขตวัฒนธรรมล้านนาเกิดการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดการยอมรับ ปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เช่น ภาษาพูด ประเพณี พิธีกรรมบางอย่าง รวมถึงเพลงพื้นบ้าน โดยการแสดงอัตลักษณ์ล้านนาจะเกิดขึ้นในเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่

2. รัฐไทย เมื่อปกาเกอญอต้องปฏิสัมพันธ์กับรัฐไทยปรากฏอัตลักษณ์ปกาเกอญอในฐานะผู้ดูแลทรัพยากรธรรมชาติ มีใช้ผู้ทำลายดังที่เคยเป็นมาในอดีต ซึ่งอัตลักษณ์นี้เป็นการต่อรองอัตลักษณ์ของการเป็นคนไทยที่จะต้องมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกับคนอื่นในฐานะพลเมืองไทย ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย สอดคล้องกับงานของ กฤตยา โนนานนท์ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ดนตรีปกาเกอญอสมัยใหม่กับการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม พบว่าเนื้อหาบทเพลงจะเป็นลักษณะของการระบายความรู้สึก การบอกเล่าเรื่องราวของวิถีชีวิต สถานการณ์ทางสังคมในต่อนั้น การดำรงอยู่กับธรรมชาติ ต่อมาเนื้อหาของเพลงได้เปลี่ยนไปเป็นลักษณะของการเรียกร้องสิทธิ การเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่ชนเผ่า ซึ่งในช่วงนั้นเป็นช่วงที่นโยบายอพยพคนออกจากป่าและปัญหาการแย่งชิงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติกำลังรุนแรง

3. ปกาเกอญอ เมื่อปกาเกอญอต้องหันหน้าเข้าหาปกาเกอญอในฐานะเผ่าพันธุ์เดียวกัน จะพบอัตลักษณ์ที่ปรากฏเป็นการแสดงถึงความเป็นพี่น้อง เผ่าพันธุ์เดียวกัน ที่มีประวัติศาสตร์ร่วมกัน มีประเพณีวัฒนธรรมอันเจริญรุ่งเรือง และมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน ที่จะต้องช่วยกันรักษาและสืบทอดต่อไป โดยการหยิบยกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ตำนานพื้นบ้าน สร้างคุณค่าและความหมายให้แก่ “ความเป็นปกาเกอญอ” ว่าจะต้องมีสร้างสำนึกความเป็นชาติพันธุ์ เช่น การใช้ภาษา ปกาเกอญอ การแต่งกาย การสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม ความเมตตาอารีต่อเพื่อนมนุษย์ และการมีอุดมการณ์ความเชื่อที่สัมพันธ์ของคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อสร้างพลังทางร่วมของปกาเกอญอ สอดคล้องกับแนวคิดของ Barth (1969) ที่กล่าวไว้ว่า ความเป็นชาติพันธุ์เป็น “สำนึกที่ถูกสร้างขึ้น” อย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มชาติพันธุ์นั้นเป็นผู้เลือกอัตลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ภาษา ศาสนา เครื่องแต่งกาย นิสัยการบริโภค และอื่น ๆ มารวมไว้ในกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อแยกแยะ

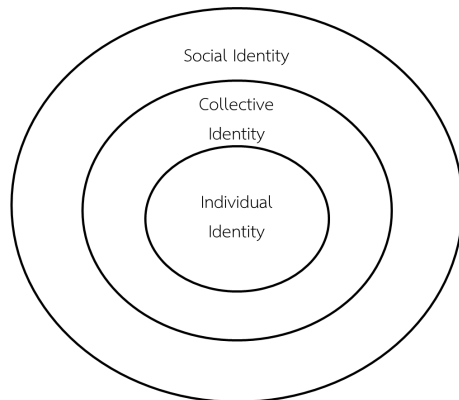
ให้เป็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มของตนเอง และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ หรือ เรียกว่า “พรมแดนทางชาติพันธุ์” (ethnic boundary)

4. วัฒนธรรมสมัยนิยม (pop culture) เป็นการสอดรับและปรับตัวทางวัฒนธรรมดนตรี ที่ตอบโจทยมิติของวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และอำนาจ อย่างไรก็ตาม ยังพบบทบาทของการต่อรองทางดนตรีโดยการหิบบั๊มเครื่องดนตรีต่างวัฒนธรรมมาผสานเข้ากับเรื่องดนตรีชนเผ่า และได้นำมาสู่การสร้างตัวตนของศิลปิน

การแสดงอัตลักษณ์ในด้านต่าง ๆ แสดงถึงสถานภาพเชิงอำนาจของปกาเกอญอ โดยปรากฏการมีอำนาจที่ด้อยกว่า เขตวัฒนธรรมล้านนา และรัฐไทย เนื่องจากเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของล้านนาและวัฒนธรรมไทย ขณะที่วัฒนธรรมสมัยนิยม เป็นการต่อรองทางวัฒนธรรมเพิงสร้างอำนาจทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ให้ขึ้นมาเทียบเท่าอย่างมีนัยยะสำคัญ และปกาเกอญอปรากฏอำนาจที่เท่ากันและเสริมพลังอำนาจแก่กัน เมื่อหันหน้าเข้ากับชาติพันธุ์ปกาเกอญอด้วยกัน จากอัตลักษณ์ปกาเกอญอที่ปรากฏในแต่ละด้านได้สะท้อนความสั่นไหวของอัตลักษณ์สอดคล้องกับแนวของ Hall (1996) ที่กล่าวว่า อัตลักษณ์มีพลวัต (dynamic) ที่ปรับเปลี่ยนสั่นไหวได้ตามสถานการณ์และบริบทแวดล้อม และมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับผู้ปฏิบัติสัมพันธ์หรือบริบทแวดล้อม เช่นเดียวกับงานศึกษาของ นิติ ภวัครพันธุ์ (2541) เรื่อง “บางครั้งเป็นคนไทย บางครั้งไม่ใช่ อัตลักษณ์แห่งตัวตนที่ผันแปรได้” พบว่า อัตลักษณ์มีคุณลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ อัตลักษณ์มีหลากหลายมิติและมีพลวัตหรือมีความสั่นไหวเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ การแสดงออกอัตลักษณ์หนึ่ง ๆ จะเกี่ยวเนื่องจากสภาพการณ์ที่ต้องแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากร เพราะฉะนั้นแม้ว่าคน ๆ หนึ่ง จะมีอัตลักษณ์หลากหลายมิติ แต่การที่เขา/เธอ จะพลิกอัตลักษณ์ได้ออกมาสื่อสารกับคนอื่นนั้น ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ทางการเมือง/เศรษฐกิจ/สังคม/วัฒนธรรมที่คนเหล่านั้นต้องต่อรองช่วงชิงมา

อัตลักษณ์กับการต่อรอง

การแสดงอัตลักษณ์ของปกาเกอญอมี 3 ระดับ และในแต่ละระดับมีการต่อรองในประเด็นที่แตกต่างกัน และเมื่อจัดระดับอัตลักษณ์ตามประเทศด้วยแนวคิดของ เชิญขวัญ ภูษณงค์ (2549) พบว่า มี 3 ระดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 3 อัตลักษณ์กับการต่อรอง

1. อัตลักษณ์เชิงปัจเจกบุคคล (individual identity) อัตลักษณ์เชิงปัจเจกบุคคล ที่บุคคลสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ โดยเกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ รวมถึงการบริโภคสัญญาณทางวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อระบบความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ ที่ได้ก่อร่างสร้างตัวตนขึ้นมาในบริบทแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ จากการศึกษานี้พบว่าอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (individual identity) แสดงออกนั้นมีบริบทแวดล้อมที่ปรากฏความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เช่น เรื่องความรักที่เป็นลักษณะมุมมองจากเพศชาย และเป็นความรักแบบชนชั้นรากหญ้า ที่มักมีบริบทชุมชนชนบท ธรรมชาติ เข้ามาเกี่ยวข้องในเนื้อหาของบทเพลงที่ถูกผลิตขึ้นมาจากศิลปินชาวไทยเชื้อสายปกากะญอ

2. อัตลักษณ์ร่วม (collective identity) เป็นการประกอบสร้างอัตลักษณ์โดยใช้ตำนานพื้นบ้าน บทา ประวัติศาสตร์ เป็นต้นมากรอบเงื่อนไขในการสร้างความเป็นชาติพันธุ์ พัฒนาเป็นบทเพลงและเผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบสื่อมวลชน คือ บทเพลง โดยพบหมวดหมู่ในการนำเสนอได้แก่ (1) ด้านประวัติศาสตร์ (2) ด้านภาษา (3) ด้านความเชื่อและศาสนา (4) ด้านปรัชญาและการดำเนินวิถี (5) ด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นไปทิศทางเดียวแนวคิดของ Melucci (1989, อ้างถึงใน สกลกานต์ อินทร์ไทร, 2539) ได้อธิบายถึงอัตลักษณ์ร่วม (collective identity) ไว้ว่า เป็นกระบวนการสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม อันจะทำให้สมาชิกตระหนักถึงลักษณะร่วมของกลุ่มและเข้าใจว่า “พวกเรา” มีลักษณะต่างไปจาก

“พวกเขา” อย่างไร สำนักร่วมดังกล่าวสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนได้ และต้องอาศัยการสื่อสารร่วมอาศัยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในกระบวนการวัฒนธรรมของกลุ่ม อัตลักษณ์ร่วมนี้จะยังเป็นพื้นฐานของการรวมพลังทางวัฒนธรรมและมวลชนที่สามารถพัฒนารูปแบบในการต่อสู้ ต่อรอง เพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมให้แก่ชาติพันธุ์ ขึ้นอยู่กับการปฏิสัมพันธ์กับบริบทวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

3. อัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) อัตลักษณ์ทางสังคมเป็นการต่อรองเชิงอำนาจ ใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ประเด็นด้านสิทธิทางวัฒนธรรม คือ การมีสิทธิในการแสดงออกทางวัฒนธรรม การพูดภาษาแม่ หรือภาษาชาติพันธุ์ การแต่งกายชาติพันธุ์ สามารถสืบสานประเพณีวัฒนธรรม และพัฒนาต่อยอดได้โดยไม่ได้รับการแทรกแซงที่ดีศรีความเป็นมนุษย์ (2) สิทธิการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ คือ มีสิทธิในการใช้ประโยชน์ ดูแล รักษา ตามความเชื่อจารีตของชุมชน โดยใช้เงื่อนไขการเป็นชุมชนดั้งเดิม หรือชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานก่อนการประกาศเป็นพื้นที่ป่าของรัฐ เช่น พื้นที่อุทยานแห่งชาติ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติพันธุ์ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นต้น (3) สิทธิชุมชน ให้อยอมรับสิทธิในการตั้งถิ่นฐานซึ่งมีความต่อเนื่องจากประวัติศาสตร์ของชุมชน และมีสิทธิในการจัดการกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ในฐานะ “ดินแดนบรรพบุรุษ” ภายใต้การครอบงำจากวัฒนธรรมกระแสหลัก อัตลักษณ์ทางสังคมที่ถูกสื่อสารออกมาเป็นการต่อรองเพื่อสร้างพื้นที่ให้กับวัฒนธรรม และสร้างประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของตนเองขึ้นมาได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Gramsci (ปี ค.ศ., อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2551) มองว่าไม่ว่าจะตกอยู่ใต้การกำกับของกรอบโครงสร้างทางสังคมเพียงใด มนุษย์ก็มีศักยภาพที่จะดิ้นรนต่อสู้ ต่อรอง ดัดแปลงต่อต้านกับพลังของโครงสร้างอยู่เสมอ และบุคคลหรือปัจเจกผู้กระทำการ (human agency) ไม่ใช่สำหรับคนทั่วไปจะกระทำได้ แต่เป็นปัจเจกบุคคลที่มีเจตจำนง (free will) อย่างจริงจังเท่านั้น จึงจะสามารถเลือกสรร ดัดแปลง สร้างประวัติศาสตร์ของพวกเขาขึ้นมาเองได้

การวิเคราะห์บทเพลงของปกากะญอได้ข้อสรุปถึงสัมเสียงของคนกลุ่มนี้ที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองผ่านมุมมองของศิลปินในฐานะคนในวัฒนธรรม โดยอัตลักษณ์ที่พบจากงานวิจัยเป็นไปในทิศทางที่ตรงข้ามกับอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นจากรัฐไทย คือ ผู้ทำไร่เลื่อนลอย ทำลายป่า ค้ายาเสพติด เป็นต่างด้าว เป็นต้น ซึ่งภาครัฐอาจต้องทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์และสื่อสารสังคมเพื่อ

สร้างความเข้าใจต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ในฐานะสังคมพหุวัฒนธรรม และยังเปิดพื้นที่ให้เหล่านักวิชาการได้ต่อยอด ประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลงานวิจัยนี้ในการคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อสร้างสังคมที่เท่าเทียม และเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาผลกระทบทางสังคมของบทเพลงของศิลปินปกาเกอะญอ ต่อผู้รับสาร เพื่อแสวงหาโอกาสและความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับวิถีชาติพันธุ์ผ่านบทเพลง เพื่อลบมายาคติชาติพันธุ์และสร้างสรรค์สังคมไทยบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. ศึกษาอัตลักษณ์ผ่านบทเพลงหรือสื่ออื่น ๆ ที่ผลิตจากคนในวัฒนธรรมของ 3 เผ่า ได้แก่ โปว์ กะเหรี่ยงแดง และปะโอเพื่อทำความเข้าใจสำนึกร่วมของ “ความเป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยง” ซึ่งจะเป็พื้นฐานข้อมูลในการเสริมสร้าง ศักยภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ อีกทั้งเป็นเครื่องมือวัฒนธรรมในการทำความเข้าใจความหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกพร เล็งศรี. (2557). *อัตลักษณ์อีสานในเพลงลูกทุ่งของ ไผ่ พงศธร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- กฤตยา โนนานนท์. (2552). *ดนตรีปกาเกอะญอสมัยใหม่กับการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิด ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับการสื่อสาร*. โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2549). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. เอ็ดดิสัน เพรชโปรดักส์.
- ขวัญชีวัน บัวแดง. (2546). *"กะเหรี่ยง" : หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เชิญขวัญ ฤชณรงค์. (2549). *การสื่อสารของกลุ่มชาไกที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองในการปรับตัว และการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทวิช จตุรพฤกษ์. (2548). *พรมแดน อัตลักษณ์กระบวนการทำให้กลายเป็นสินค้า*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิติ ภาวครพันธุ์. (2541). บางครั้งเป็นคนไทยบางครั้งเป็นคนไทย บางครั้งไม่ใช่ อัตลักษณ์แห่งตัวตนที่ผันแปรได้. *รัฐศาสตร์สาร*. 20(3), 215-252
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2545). *ชาวเขาในไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มติชน.
- ปนัดดา บุญยสารน้อย. (2544). *กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์*. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลูวิส, พี. และ ลูวิส, อี. (2528) *Peoples of the golden triangle : Six tribes in Thailand* [หกเผ่าชาวดอย]. หัตถกรรมชาวเขา.
- สกลกานต์ อินทร์ไทร. (2539). *การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มเด็กปัมในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา เปลี่ยนรุ่ง. (2553). *การสื่อสารเพื่อสร้าง ธารรักษา และต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นมอญของกลุ่มชาวมอญพลัดถิ่นในประเทศไทยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อภินันท์ ธรรมเสนา. (2553). *การประกอบสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของกลุ่มคนยองในจังหวัดลำพูน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Barth, F. (1969). *Ethnic group and boundaries: The social organization of culture difference*. Little Brown.
- Hall, S. (1996). Introduction. In Fredrik Barth (Ed.), *Ethnic group and boundaries* (pp.). Little Brown.